

Тимошик Наталія
кандидат економічних наук, доцент
доцент кафедри економіки та фінансів
Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя
м. Тернопіль, Україна
Nataliia Tymoshyk
PhD (Economics), Docent
Associate Professor at the Department of Economics and Finance Department
Ternopil Ivan Puluj National Technical University
Ternopil, Ukraine

ЕФЕКТИВНІСТЬ ФІНАНСОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ EFFICIENCY OF FINANCIAL INSTRUMENTS

Постановка проблеми. Вартість фінансових інструментів є найважливішою характеристикою, що визначає їх привабливість та результативність. І тому для учасників ринку надзвичайно актуальним є питання вироблення нових та постійне вдосконалення вже існуючих методів прогнозування зміни їх вартості.

До дослідження сутності фінансового ринку та його інструментів зверталась значна кількість науковців, зокрема, І.В. Алексевич, О.Є. Кузьмін, І.В. Литвин, В.М. Опарін, О.Г.Задніпровський, О. В.Смирнова, Г.Т.Михалчинець, Л.С.Федевич.

Ефективна діяльність передбачає отримання максимально можливого результату за рахунок використання наявних ресурсів або постійне отримання певного результату з мінімальними ресурсними витратами.

Тобто, підвищення ефективності діяльності підприємства в значній мірі залежить від раціонального використання всіх видів ресурсів та їх структури.

Основними показниками економічної ефективності підприємств є комплексна система коефіцієнтів рентабельності. Ці показники визначаються на основі величини прибутку, отриманого суб'єктом підприємницької діяльності.

Так як існує велика кількість фінансових інструментів, то визначити ступінь їх впливу на ефективність діяльності підприємства можна наступним чином:

- розрахувати окремо прибутковість кожного з фінансових інструментів;
- встановити загальний рівень впливу всіх фінансових інструментів на результати діяльності суб'єкта господарювання, тобто на формування прибутку.

Вплив окремого фінансового інструмента доцільно здійснити шляхом співставлення таких оцінок вартості:

- ринкової ціни, за якою можна придбати відповідний фінансовий інструмент в даному періоді;
- поточної внутрішньої вартості.

До прикладу, ринкова ціна цінного папера є показником, який об'єктивно діє на ринку і в певній мірі відображається у котируваннях цінного папера. Така ціна формується під впливом попиту і пропозиції і виступає індикатором інвестиційної привабливості цінного папера. Зрозуміло, що для конкретного цінного папера на ринку в будь-який момент існує тільки одна ціна.

У свою чергу, внутрішня вартість цінного папера - це показник, що розраховується і залежить від прийнятої моделі, на основі якої здійснюється обчислення. З цих причин цінний папір будь-коли може мати декілька величин внутрішньої вартості і в переважній більшості їх кількість дорівнює кількості реальних учасників ринку, що проводять аналогічний аналіз. Тобто, оцінка внутрішньої вартості може бути суб'єктивною.

Досить часто внутрішня вартість та ринкова ціна не збігаються, оскільки кожен інвестор обґрунтовує свої міркування відносно внутрішньої вартості цінного папера і покладається на власний аналіз та на суб'єктивні очікування доходів в майбутньому.

Під час аналізу внутрішньої вартості та ринкової ціни стає очевидною доцільність тих чи інших рішень відносно конкретного цінного папера. Якщо розрахована потенційним інвестором внутрішня вартість цінного папера вища за ринкову ціну, то його слід придбати, так як він є недооціненим на ринку.

По своїй суті фінансовий інструмент, який використовує кожне підприємство - це грошові кошти, тобто, сума грошей, що є в банку на розрахунковому рахунку підприємства і в касі. Їх величина безпосередньо впливає на коефіцієнти маневреності власних оборотних коштів, коефіцієнт забезпечення запасів власними оборотними коштами, коефіцієнти поточної, швидкої та абсолютної ліквідності, коефіцієнт мобільності тощо. Однак, понадміру великий обсяг грошових коштів у суб'єкта господарювання може призвести до їх знецінення під дією інфляційних процесів або до втрати потенційного зиску.

За своєю суттю витрати від невикористаних залишків грошових коштів – це недоотримані відсотки за капітал, який не інвестований у певні види діяльності. З цих причин необхідно ретельно розраховувати мінімальний розмір залишку грошових коштів на підприємстві. Цей показник характеризує його ступінь платоспроможності. Іншими словами - це готовність суб'єкта господарювання вчасно розрахуватися по невідкладних фінансових зобов'язаннях, термін яких по оплаті настає до одного місяця. Платоспроможність розраховується на основі запланованого обсягу платіжного обороту та швидкості обороту коштів на підприємстві, виходячи з особливостей його діяльності.

З наведеного можна стверджувати, що визначаючи оптимальну (мінімальну), але цілком достатню суму залишку грошових коштів для здійснення поточних розрахунків, інші вільні кошти доцільно інвестувати для отримання зиску. Такий підхід призведе до покращення фінансово-економічних результатів діяльності підприємства.

За умови наявності вільних коштів у суб'єкта господарювання їх можна вкладати в певні фінансові інструменти, наприклад, банківський депозит, при виборі якого слід звертати увагу на процес нарахування відсотків. Якщо термін розміщення і сума внеску значні, а банк використовує формулу простих відсотків, то це занижить суми процентного доходу вкладника і, відповідно, ефективність використання фінансових ресурсів підприємства вцілому. На ефективність діяльності підприємства позитивний вплив матимуть похідні фінансові інструменти, за умови, що отриманий дохід перевищуватиме витрати на їх оформлення. Крім того, ще можна співставити плановий прибуток з потенційним прибутком підприємства, який буде отриманий від використання похідних фінансових інструментів.

Таким чином, ресурси суб'єкта господарювання повинні постійно бути в русі. Кошти на розрахунковому рахунку і в касі потрібно зменшувати до таких розмірів, щоб можна було забезпечити найнагальніші потреби. Решта коштів доцільно вкласти в вигідні фінансові інструменти з метою отримання найбільшого зиску. Ефективне планування та виважене управління фінансовими інструментами спроможне підвищити ділову активність суб'єкта господарювання, прискорити швидкість обороту його фінансових ресурсів та отримати додатковий прибуток.

Перелік використаних джерел:

1. Алексеев І.В., Федевич Л.С. Вплив інвестування господарських об'єднань на рівень розвитку національної економіки. *Актуальні проблеми економіки*. 2016. № 8 (182). С. 103-112.
2. Кузьмін О.Є. Венчурний бізнес: особливості розвитку та глобалізаційні аспекти: підручник / О.Є. Кузьмін, І.В. Литвин. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2019. 412 с.
3. Смирнова О. В. Тенденції розвитку управління фінансовими інструментами ринку фінансових послуг. *Бізнес Інформ*. 2019. № 3. С. 302–308.